

AFVALBELEID AALSMEER

Plan van aanpak inwonerparticipatie

AFVALBELEID AALSMEER

Plan van aanpak inwoner participatie

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	4
1.1	Doelen.....	4
2.	Kaders	5
2.1	Inspraak en besluitvorming.....	5
2.2	Actoren en factoren.....	6
2.3	Doelstelling en maatregelen van het nieuwe beleid	7
2.4	Communicatie	7
3.	Plan van aanpak.....	8
3.1	Aalsmeer algemeen.....	8
3.2	Stappenplan	9
3.3	Enquête.....	10
3.3.1	Steekproef.....	10
3.3.2	Belangengroepen	10
3.3.3	Overige inwoners/belanghebbenden	10
3.3.4	Digitaal waar het kan, papier waar het moet.....	10
3.3.5	Opzet enquête.....	11
3.4	Verdiepingssessies.....	12
3.4.1	Uitnodigen	12
3.4.2	Sessies.....	12
3.4.3	Opzet	12
3.5	Communicatie	13
4.	Terugkoppeling verdiepingssessie	16

1. Inleiding

De gemeente Aalsmeer wil haar afvalbeleid vernieuwen. In het collegeprogramma is daarover aangegeven: “ook komen wij in deze periode met een nieuw plan om het afval duurzamer in te zamelen, waarbij wij raad en inwoners nauw zullen betrekken”.

De gemeenteraad en de fractie-assistenten hebben de afgelopen maanden een tweetal werksessies gehad. Op 15 november is de eerste werksessie geweest. Daarin hebben de raadsleden aangegeven op welke manier ze de inwoners willen betrekken bij de totstandkoming van het nieuwe afvalbeleid. Bovendien is gesproken over de rol van de raad bij die participatie.

Na de eerste werksessie is in januari 2019 een tussenstap gemaakt met de Aalsmeerse Afvalbraderie. Daarin werden de raadsleden voorzien van informatie over het Nederlandse afvalbeleid en de manier waarop andere gemeenten in ons land invulling geven aan hun afvalbeleid. Daarnaast is gekeken hoe Aalsmeer het doet vergeleken met andere Nederlandse gemeenten.

Op 2 april is een tweede werksessie met de raadsleden geweest. Daarin zijn vooral de inhoudelijke kaders besproken als het gaat om het nieuw op te stellen afvalbeleid. Daarbij is gebruik gemaakt van de afvaldriehoek Service, Kosten en Milieu. De kaders die in deze sessie zijn besproken zullen worden meegenomen bij de bewonersparticipatie.

1.1 Doelen

Uit de eerste werksessie is gekomen dat het participatietraject verschillende doelen dient:

- Inwoners worden betrokken bij het maken van de keuze voor een afvalinzamelsysteem en het afvalbeleid. De inwoners krijgen een adviserende rol in dit traject. De gemeenteraad zal zich laten adviseren, maar zal zelf een afgewogen besluit nemen.
- Inwoners leveren kennis, kunde en ervaring voor goede oplossingen voor gezamenlijke herkenbare problemen/knelpunten.
- Inwoners worden bewust gemaakt van ieders belang en (on)mogelijkheden voor het plaatsen van rolcontainers op eigen erf dan wel ondergrondse containers in het openbare gebied.
- Onderzoek naar draagvlak en het creëren van draagvlak voor diftar indien de bewoners hiervoor open staan.

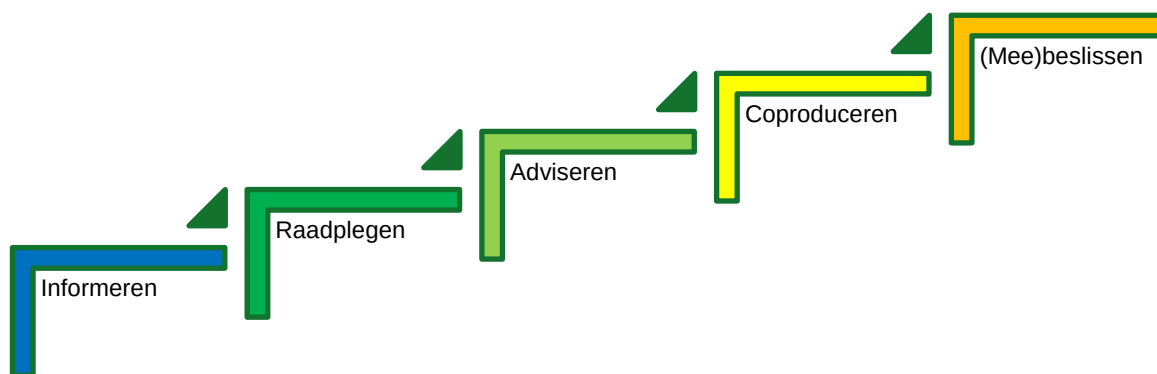
2. Kaders

In de eerste werksessie, die op 15 november 2018 plaats vond, is behandeld op welke wijze inwoners en de raad betrokken moeten worden. De tweede werksessie, 2 april 2019, had als doel kaders van de raad te krijgen voor het opstellen van het participatieplan.

De kaders die uit de werksessies kwamen, worden hier nader uitgewerkt.

2.1 Inspraak en besluitvorming

De mate van inspraak en betrokkenheid van inwoners op besluitvorming van de gemeenteraad wordt gepresenteerd in de vorm van een zogenaamde 'participatieladder'. Op de laagste trede van de participatieladder hebben inwoners geen invloed op de besluitvorming. Zij worden slechts geïnformeerd. Op de hoogste trede van de participatieladder hebben inwoners een beslissende stem en dus een grote invloed op het besluit.

Uit de eerste werksessie is gebleken dat een ruime meerderheid van de deelnemers voorstander is de inwoners een adviserende rol te geven in dit proces. Dit wordt gedefinieerd als:

Het gemeentebestuur stelt in beginsel de agenda samen, maar geeft betrokkenen gelegenheid om problemen aan te dragen en oplossingen te formuleren, waarbij deze inbreng een volwaardige rol speelt in de ontwikkeling van het beleid. De politiek verbindt zich in principe aan de resultaten, maar kan bij de uiteindelijke besluitvorming hiervan (beargumenteerd) afwijken.

De raadsleden hebben in de werksessie aangegeven aanwezig te willen zijn bij de bewonersbijeenkomsten, maar nadrukkelijk in de rol als toehoorders.

2.2 Actoren en factoren

De volgende actoren spelen een rol bij de totstandkoming van het nieuwe afvalplan:

- Inwoners:
 - Goede afspiegeling van de leeftijdsopbouw van de bevolking
 - Goede afspiegeling van de grootte van huishoudens binnen de gemeente
 - Goede afspiegeling van woonsoort / -gebied
- Bewonersverenigingen, wijkoverleggen
- Belangengroepen
- Woningbouwcorporaties
- Gemeenteraad
- Meerlanden

Factoren

Er zijn verschillende factoren die van invloed kunnen zijn op het participatieproces:

- Verschillende kernen
Aalsmeer bestaat meerdere kernen, maar een sterk onderscheid wordt gemaakt in:
 - Kudelstaart
 - Aalsmeer
 - Oosteinde
- De bebouwingsvorm
Dit bepaalt welk type inzameling hier toegepast kan worden. Daarom wordt onderscheid gemaakt in:
 - Laagbouw
 - Laagbouw lintbebouwing
 - Hoogbouw

2.3 Doelstelling en maatregelen van het nieuwe beleid

Het Rijk heeft in het "VANG-programma" (VANG staat voor "Van Afval Naar Grondstof") de doelstelling opgenomen om in 2020 75% van al de in Nederland ingezamelde huishoudelijke grondstoffen te hergebruiken en de hoeveelheid restafval te reduceren tot 100 kilo restafval per persoon per jaar. In het Landelijke Afvalbeheerplan 3 (LAP3) is de doelstelling opgenomen om nog maar 30 kilo restafval per inwoner per jaar over te houden in 2025. De afvalscheiding van de gemeente Aalsmeer bedroeg in 2018 63% (bron- en nascheiding), de hoeveelheid fijn en grof restafval is 171 kg per inwoner per jaar. De ervaring van andere gemeenten in Nederland leert dat de landelijke doelstellingen in Aalsmeer niet zullen worden gehaald met de huidige inzamelsystematiek. Een wijziging van die inzamelsystematiek is dus nodig.

De ambitie om tot 30 kg restafval in 2025 te komen werd tijdens de werksessie door alle aanwezigen als zeer scherp gezien. Er is twijfel of het voor Aalsmeer haalbaar is. Anderzijds is het duidelijk dat er nog veel 'grondstoffen' in de restafvalcontainers zitten (bijvoorbeeld luiers en incontinentiemateriaal en GFT). Dit maakt dat de aanwezige raadsleden aangeven dat de 30 kg ambitie richtinggevend is. In het participatietraject wordt zichtbaar gemaakt richting inwoners wat 30 kg restafval inhoudt.

Het nieuw te vormen beleid is een logisch gevolg van de huidige situatie in de gemeente. Dat betekent dat keuzes die aan de inwoners voorgelegd worden helpen bij het aanzienlijk verbeteren van de inzamelresultaten (30 kg is richtinggevend), maar dat het ook past in de inzamelmethoden die Meerlanden gebruikt. Daarbij zal gekeken worden naar mogelijkheden van een service prikkel, maar ook van een financiële prikkel.

2.4 Communicatie

Er moet ruim voldoende informatie voorhanden zijn over het onderwerp afval, om tot een goede inwonerparticipatie te kunnen komen.

Samen met de afdeling communicatie gaan we op zoek naar de juiste inhoud, maar zeker ook naar de juiste toon van de informatievoorziening. De communicatie moet 'open en uitnodigend' zijn en passen bij de bestuursstijl van het college.

De participatiemomenten worden voorafgegaan met communicatiemomenten. Om een zo groot mogelijk bereik bij de verschillende doelgroepen te krijgen wordt gebruik gemaakt van de plaatselijke kranten, uitnodigingen, sociale media en de gemeentelijke website.

3. Plan van aanpak

3.1 Aalsmeer algemeen

Alvorens een plan van aanpak op te stellen, is het zaak een algemeen beeld te schetsen van de gemeente Aalsmeer.

Het aantal huishoudens, leeftijdsopbouw en de samenstelling van huishoudens zal gebruikt worden in de analyse ter controle van de representativiteit.

Tabel 3-1: Algemene kenmerken huishoudens en inwoners van de gemeente Aalsmeer. (Bron CBS 2018)

	Aantal inwoners	Tot 24 jaar	25 -44 jaar	45 -64 jaar	65 jaar of ouder	Huishoudens totaal	Eenpersoonshuishoudens	Huishoudens zonder kinderen	Huishoudens met kinderen
Aalsmeer	31499	9317	7112	9304	5766	12976	3733	3833	5410
Wijk 00 Aalsmeer	12380	3175	2620	3505	3090	5505	1875	1755	1875
Wijk 01 Kudelstraat en Kalslagen	9220	2820	2320	2710	1390	3730	960	1140	1630
Wijk 02 Oosteinde	9895	3335	2180	3100	1295	3735	895	935	1900

3.2 Stappenplan

Besluitvorming participatieplan
Aan gemeentelijke website pagina toe voegen over het nieuwe afvalbeleid en de totstandkoming daarvan
Instructie voor publiekszaken / Klantencontactcentrum (KCC)/ receptie
Persbericht uitsturen
Brief met uitnodiging enquête uitsturen (zie 3.3)
De enquête wordt zoveel mogelijk digitaal ingevuld. De enquête wordt aanvullend op papier bij de balie van het gemeentehuis en op de milieustraat gelegd voor de inwoners die de enquête niet digitaal kunnen of willen invullen (zie 3.3-4).
Looptijd digitaal en papieren onderzoek 2 weken
Terugontvangen en invoeren papieren onderzoek Persbericht: Terugkoppeling resultaten + aankondiging verdiepingssessie
Brief met uitnodiging verdiepingssessies uitsturen
Verdiepingssessies
Persoonlijk benaderen inwoners (zie 3.4.1)
Resultaten analyseren en opstellen conceptrapport
Raadsinformatiebrief, uitnodiging IO (eerst naar college)
Informatief Overleg Raad terugkoppeling participatie
Opstellen rapportage

3.3 Enquête

De gemeente bestaat uit ongeveer 13.000 huishoudens. Het is praktisch en financieel niet mogelijk iedereen persoonlijk te ondervragen, maar we willen wel dat iedereen de mogelijkheid heeft om mee te doen. Een representatieve steekproef geeft een betrouwbaar beeld van de mening van de gehele bevolking. Echter, er zullen ook inwoners zijn die niet tot de aselechte steekproef behoren, maar wel hun mening willen geven. Iedereen die wil, krijgt daarom ook de mogelijkheid de enquête in te vullen.

Om een goede afspiegeling van de gemeente te waarborgen en niemand aan deelname uit te sluiten, wordt de enquête op verschillende manieren uitgezet:

3.3.1 Steekproef

Een representatief beeld van de mening van de inwoners wordt verkregen door het uitzetten van de enquête aan een aselechte groep inwoners. De steekproefgrootte voor een representatief onderzoek onder ca. 13.000 huishoudens is circa 375¹ respondenten. Bij een respons van 30% zullen minimaal 1.250 bewoners aangeschreven dienen te worden. Met een goede verdeling over onder andere leeftijd en wijken.

3.3.2 Belangengroepen

Belangrijk in de gemeente zijn ook de verschillende belangengroepen en –verenigingen die namens hun achterban hun principes kenbaar maken. Vertegenwoordigers van de belangengroepen ontvangen een eigen enquête. Deze enquête is toegespitst op deze doelgroep.

3.3.3 Overige inwoners/belanghebbenden

De enquête wordt digitaal beschikbaar gesteld. Inwoners die niet vallen onder de steekproef of belangengroepen worden via de website van de gemeente en lokale media op de hoogte gesteld van de enquête.

3.3.4 Digitaal waar het kan, papier waar het moet

De manier waarop de enquête uitgezet wordt en de reacties worden verzameld is van invloed op de respons.

Relatief weinig jongeren reageren op een papieren enquête. Deels komt dit doordat de meeste jongeren tot 25 jaar nog bij hun ouders worden. Een andere reden is dat het invullen en retourneren van een papieren enquête niet past bij deze generatie. Ouderen, inwoners van 65 jaar of ouder, reageren wel weer vaker op een verzoek een papieren enquête in te vullen en ondervinden juist een drempel wanneer dit alleen digitaal kan.

Een papieren enquête aan 1.250 huishoudens versturen kost heel veel papier. Dit sluit niet aan bij de duurzaamheidsambities van de gemeente. Ook levert het, gezien het onderwerp, vaak verontwaardiging en kritiek op bij veel mensen. Daarom gaan we uit van het principe: 'digitaal waar dat kan, papier waar dat moet'. Oftewel, we stimuleren inwoners zoveel mogelijk de digitale enquête in te vullen.

De groep inwoners uit de aselechte steekproef ontvangt daarom een brief met een uitnodiging om de enquête digitaal in te vullen.

¹ Bij 375 respondenten is het betrouwbaarheidsniveau 95%.

Zij die om welke reden dan ook de digitale enquête niet willen of kunnen invullen, bieden we de mogelijkheid om de enquête op papier aan te vragen. JMA stelt daarvoor haar telefoonnummer beschikbaar. De aanvragers krijgen dan de enquête op papier met een retourenvelop thuisgestuurd. De papieren enquête wordt tevens op het gemeentehuis en op de milieustraten ter beschikking gesteld voor inwoners die de enquête liever op papier invullen dan digitaal.

Figuur 3-1: Voorbeeld envelop extra aandacht voor enquête

3.3.5 Opzet enquête

In de enquête worden maatregelen voorgesteld die tot doel hebben het afvalscheidingsgedrag aanzienlijk te verbeteren. Aan de inwoners wordt gevraagd welke maatregelen, en mogelijke combinaties van maatregelen hun voorkeur genieten. Daarbij wordt ook getoetst wat de algemene opvattingen omtrent afval en duurzaamheid zijn door stellingen voor te leggen die betrekking hebben op de afvaldriehoek (milieurendement-kosten-serviceniveau). Hieruit blijkt welk van de argumenten 'milieu', 'kosten' of 'service' de belangrijkste drijfveer vormen voor de inwoners om maximaal bij te dragen aan afvalscheiding.

De onderwerpen die in de enquête behandeld worden betreffen

1. Algemene kenmerken respondent ter analyse van betrouwbaarheid en representativiteit
2. Houding ten opzichte van huidige inzameling.
3. Gebruik huidige inzamelsysteem.
4. Afzonderlijke maatregelen om beter te scheiden met betrekking tot de hoofdcomponenten restafval, gft, PMD en papier.
5. Houding ten opzichte van een financiële prikkel.
6. Aanvullende maatregelen om beter afval te scheiden.

3.4 Verdiepingsessies

Tijdens een verdiepingsessie worden de inwoners uitgenodigd om verder na te denken over de invulling van het nieuwe afvalinzamelsysteem.

3.4.1 Uitnodigen

Ook hier willen we een goede afspiegeling van de inwoners van de gemeente. Inwoners worden daarom op verschillende manieren benaderd en uitgenodigd:

1. Via aselecte steekproef uit de gemeentelijke basisadministratie (zelfde manier als bij de enquête), gestratificeerd naar leeftijdsklasse en postcodegebied.
De selectie vindt zo plaats, dat er een goede afspiegeling is van de leeftijdsopbouw van de gemeente en er een goede regionale spreiding is. Deze inwoners krijgen een persoonlijke uitnodiging van de burgemeester. Ervaring leert dat het opkomstpercentage hoog is. Er worden daarom op deze manier 60 mensen uitgenodigd.
2. Via de afsluiting van de enquête.
Respondenten die de enquête ingevuld hebben, krijgen op de laatste pagina de mogelijkheid zich op te geven voor één van de bijeenkomsten.
3. Uitnodiging via diverse mediakanalen: social media (Facebookpagina en Twitteraccount van de gemeente), lokale krant en gemeentelijke website.

3.4.2 Sessies

Geïnteresseerden krijgen zo goed als mogelijk de gelegenheid een verdiepingsessie bij te wonen. Er worden daarom drie verdiepingsessies georganiseerd. Voor de via een persoonlijke uitnodiging genodigde inwoners wordt één sessie georganiseerd. Dit garandeert dat er in deze sessie geen groepen of regio's uit de gemeente overheersen.

Daarnaast worden drie sessies georganiseerd die door iedereen bij te wonen zijn, ongeacht of men heeft deelgenomen aan de enquête. Zij zijn welkom op een middagsessie in Kudelstaart, of een avondsessie in Aalsmeer of Oostende.

3.4.3 Opzet

De verdiepingsessie bestaat uit de volgende onderdelen:

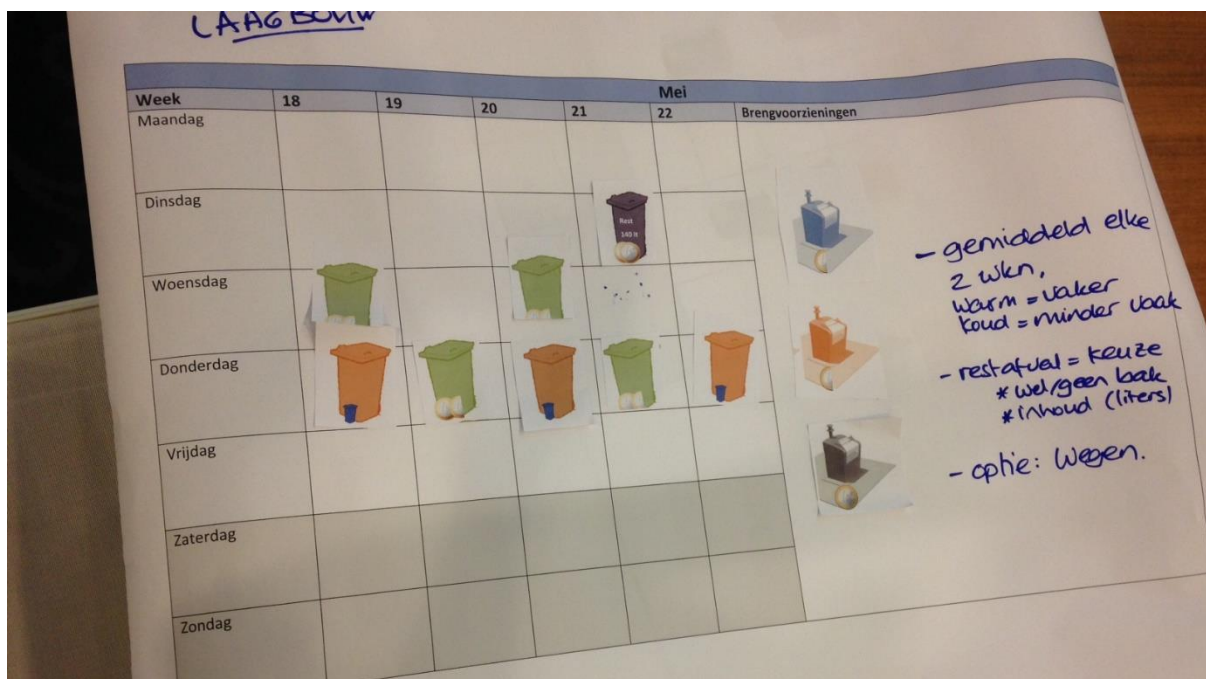
1. Warmmaker/binnenkomer: korte quiz met kennis over afvalscheiding.
In een plenaire setting houden we eerst een korte quiz met stellingen en vragen over afvalscheiding. De aanwezigen kunnen meedoen via Kahoot², of door gekleurde velletjes op te houden. Door prikkelende vragen breken we het ijs en kunnen we korte discussies houden.
2. Presentatie met achtergrondinformatie en doel van het nieuwe beleid.
Vervolgens wordt kort uitgelegd wat het doel is van het nieuwe afvalbeleid. We kijken terug naar waar we staan, en waar we naartoe moeten. De resultaten uit de enquête worden hier teruggekoppeld. Ook worden de ontwikkelingen op het gebied van landelijk beleid uitgelegd en inzamel- en verwerkingskosten.

² Kahoot is een webtool snel een quiz, discussie of peiling gehouden kan worden.

3. Interactief deel

De bewoners worden verdeeld in groepen in groepen gebaseerd op gelijke woonsituatie. Aan de hand van een lege afvalkalender wordt er gebrainstormd over de manieren waarop de hoeveelheid restafval omlaag kan en de service voor grondstoffen beter zou kunnen. De deelnemers leggen hierdoor zelf de relatie tussen kosten, milieu en de service die ze zelf ervaren. Aan het einde van de bijeenkomst presenteren de inwoners aan elkaar hun ideeën en opmerkingen.

Figuur 3-2: Voorbeeld van een gezamenlijk ingevulde afvalkalender

3.5 Communicatie

De communicatie(campagne) start met algemene uitleg over dat de gemeente aan de slag gaat met het ontwikkelen van een nieuw beleid en dat de inwoners daarbij betrokken worden. Het is bedoeld om inwoners te enthousiasmeren en te stimuleren om mee te doen. De communicatiecampagne maakt onderdeel uit van de communicatiepijler: Aalsmeer samen toekomstbestendig! De gemeente maakt samen met inwoners Aalsmeer mooier, groener, veiliger, schoner en duurzamer. Dit komt dan ook steeds terug.

3.5.2 Communicatiedoelstellingen

Het uiteindelijke doel van de communicatie is een bijdrage leveren aan gedragsverandering van inwoners van Aalsmeer. De gemeente zal hen moeten verleiden om in de praktijk afval (nog) beter te scheiden. Voordat inwoners hun gedrag daadwerkelijk veranderen is het belangrijk dat zij een positieve attitude tegenover afvalscheiding ontwikkelen; ze moeten er voor zichzelf het nut van in zien.

Daarom zetten we met een communicatiecampagne in op het bereiken van de volgende communicatiedoelstellingen:

- Inwoners van Aalsmeer weten dat de afvalinzameling in de gemeente gaat veranderen en dat zij hierover kunnen meedenken.
- Inwoners van Aalsmeer weten op hoofdlijnen wat dit voor hen betekent en waar zij terecht kunnen voor meer informatie hierover.
- Tenminste de helft van de huishoudens in Aalsmeer staat positief tegenover het nog beter scheiden van afval.
- Inwoners voelen zich voldoende en tijdig geïnformeerd over het (participatie)proces en de mogelijke veranderingen die het nieuwe afvalplan met zich meebrengt.
- De gemeenteraad voelt zich voldoende en tijdig geïnformeerd gedurende het gehele participatietraject en het proces om te komen tot een nieuw afvalplan.

3.5.3 Communicatiestrategie

Structurele communicatie is noodzakelijk om het onderwerp goed onder de aandacht van de inwoners te houden. De toon van de communicatie is instructief (wat en hoe), informerend (waarom) en persuasief ('what's in it for me?'). Hierbij wordt telkens bekeken of gebruik gemaakt kan worden van inwoners van Aalsmeer die een voorbeeldfunctie vervullen. Denk bijvoorbeeld aan het groepje leerlingen van de Jozefschool die de wethouder verzochten om meer mogelijkheden te bieden voor afvalscheiding. We appelleren daarbij aan de wens van veel inwoners (en de kinderen in het bijzonder) om een steentje bij te dragen aan een beter milieu. Tevens willen we bereiken dat mensen erbij willen horen (invloed van uit de sociale en fysieke omgeving van inwoners). Een ander belangrijk onderdeel van de communicatiestrategie blijft het informeren van inwoners, waarbij de voorkeur van de gemeenteraad wordt uitgelegd/onderbouwd en we vertellen over inhoud en proces.

3.5.4 Communicatieboodschap

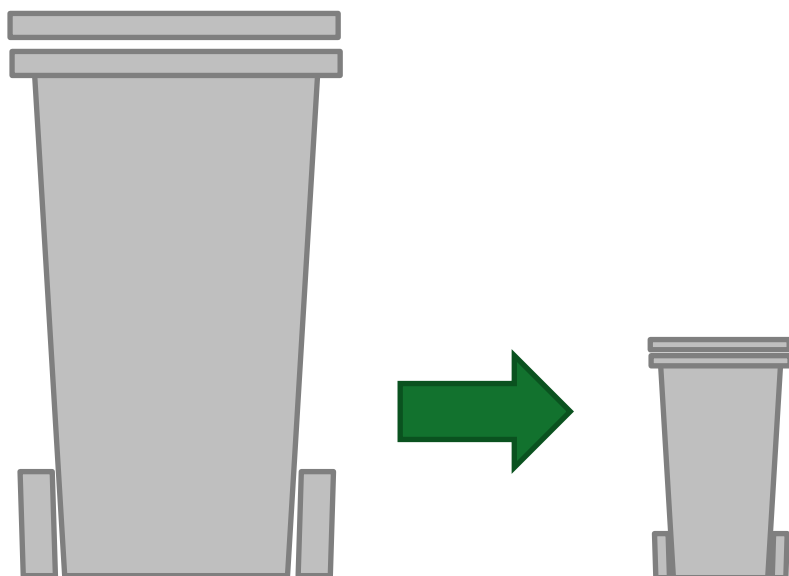
Deze kernboodschap komt terug in elke communicatie-uiting van de campagne:

De gemeente Aalsmeer wil het scheiden van afval makkelijker maken. Want goed gescheiden afval is beter te recyclen. De gemeente doet dit graag samen met u. Zo kunnen wij met elkaar de hoeveelheid restafval per inwoner per jaar flink terugbrengen. Doet u ook mee?

Naast deze kernboodschap maken we gebruik van informatie uit het programma VANG (Van Afval Naar Grondstof), een kennisplatform van de VNG, NVRD en Rijkswaterstaat. Structurele communicatie is noodzakelijk om het onderwerp goed onder de aandacht van de inwoners te houden. De toon van de communicatie is positief en optimistisch.

Als het kan, maak dan inzichtelijk met beelden wat de huidige situatie is, en waar we naar toe willen bijvoorbeeld als onderstaand: Let op, dit is uit Heemstede

De resultaten worden gecommuniceerd, met daarbij de uitnodiging naar de verdiepingssessie te komen.

4. Terugkoppeling verdiepingssessie

De resultaten van de verdiepingssessies zullen uiteraard aan de deelnemers en aan de overige actoren worden teruggekoppeld.

